

**Doğu Akdeniz’de Yükselen Gerilim:
Siyasi, Askeri ve Ekonomik Açıdan Yapılması Gerekenler**

Ankara, 2019

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	2
Sunuş	3
DOĞU AKDENİZ'DE ENERJİ KRİZİ	4
Doğu Akdeniz'de Neler Oluyor?	4
Doğu Akdeniz'de Keşfedilen Doğal Gaz Sahaları.....	4
2011'de Başlayan Doğu Akdeniz Gaz Savaşı.....	5
Doğu Akdeniz Doğalgaz Sahaları	6
İsrail'e ait sahalar.....	6
Güney Kıbrıs Yönetimi'nin hak iddia ettiği sahalar	6
Mısır'a ait sahalar	7
Lübnan'a ait sahalar	7
Bölgedeki doğal gaz ve petrol rezervi ne kadar?.....	7
Krizin Kaynağı: Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) Anlaşmaları	7
Türk Tarafı-GKRY İhtilâfı	8
EASTMED (Doğu Akdeniz Boru Hattı).....	11
Projenin Verimliliği	12
EastMed'e Alternatif Mısır LNG Terminalleri	12
Doğu Akdeniz Doğal Gaz Forumu (EMGF).....	13
Doğu Akdeniz Gaz İttifakında Bölge Dışı Aktörlerin Tutumu.....	14
Amerika Birleşik Devletleri	14
Avrupa Birliği	16
Fransa	16
İngiltere	16
Rusya	17
Bütün Kavga Doğu Akdeniz Gazı İçin mi?	17
SONUÇ	19

SUNUŞ

28.06.2019 günü Stratejik Düşünce Enstitüsü'nde "Doğu Akdeniz'de yükselen gerilim: Siyasi, askeri ve ekonomik açıdan yapılması gerekenler" başlıklı bir toplantı düzenlenmiş, katılımcıların müzakereleri ve katkıları ışığında bu Rapor hazırlanmıştır.

Katılımcılar:

- **Büyükelçi Çağatay Erciyes**-Dışişleri Bakanlığı İkili Siyasi İşler ve Denizcilik-Havacılık-Hudut Genel Müdürü
- **Büyükelçi Kemal Köprülü**-KKTC Ankara Büyükelçisi
- **3. Sekreter Ebru Köprülü**-KKTC Ankara Büyükelçiliği
- **Prof. Dr. Hamza Yılmaz**-SDE Yüksek İstişare Kurulu (YİK) Üyesi
- **Sinan Tavukcu**-SDE Başkan Yardımcısı
- **Alper Tan**-SDE Başkan Yardımcısı
- **Tümgeneral Mehmet Özoğlu**-Güvenlik ve Savunma
- **Tümgeneral Güray Alpar**-SDE Savunma ve Güvenlik Kurulu Başkanı
- **Kd. Albay Mithat Işık**- SDE Savunma ve Güvenlik Koordinatörü
- **Prof. Dr. Tefik Erdem**-SDE İç Politika ve Hukuk Koordinatörü
- **Bülent Erandaç**-Gazeteci-SDE Medya ve STK Koordinatörü
- **Prof. Dr. Mehmet Baha Karan**-Hacettepe Üniv. İşletme Fakültesi-Enerji Finansmanı ve Piyasalar
- **Prof. Dr. Mehmet Arslan**-Hacı Bayram Veli Üniv. Ekonomi Bölümü
- **Doç. Dr. Erkin Ekrem**-SDE Uluslararası ilişkiler Koordinatörü
- **Doç. Dr. Burak Tangör**-Hacettepe Üniv. Uluslararası İlişkiler Bölümü-Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Yönetimi
- **Dr. Belma Bulut**-Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi-Deniz Hukuku
- **Dr. Gözde Kılıç Yaşın**-Hukukçu-21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü Kıbrıs Araştırmaları Başkanı
- **Dr. Merve Ulusoy**-SDE Ekonomi Uzmanı
- **Büyükelçi Umut Arık ve Büyükelçi Haluk Gürcan Türkoğlu** da yazılarıyla katkıda bulunmaktadır.
- **Arif Cem Aydoğan**-Türkiye Kalkınma Bankası Genel Müdürlüğü Hukuk Müşavirliği'nde Avukat

DOĞU AKDENİZ'DE ENERJİ KRİZİ

Doğu Akdeniz'de Neler Oluyor?

2009 yılından itibaren Doğu Akdeniz'de keşfedilen zengin doğalgaz rezervleri bir yandan İsrail'i diğer yandan Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ve Yunanistan'ı heyecanlandırarak Doğu Akdeniz'e hâkim olacak bir İsrail-Helen ittifakı hayâline sebep olmuştur.

GKRY ve Yunanistan, doğalgaz ve petrol aramaları için, Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'nin haklarını ihlal eden Münhasir Ekonomik Bölgeler (MEB) ilan etmiş, bulunan doğalgazın Avrupa'ya ihracına yönelik olarak İsrail, Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Mısır'ın merkezinde olduğu, Türkiye'yi devre dışı bırakmak ve sınırlamak üzere tasarlanmış bölgesel bir enerji ittifakı oluşturma yoluna gitmişlerdir.

Bu ülkeler tarafından sondaj izni verilen İtalyan ENI, Fransız Total, Rus Novatek, Amerikan Noble Energy ve Exxon Mobile şirketlerine güvence sağlamak üzere ilgili devletlerin donanmalarının Doğu Akdeniz'de konuşlanması ve AB'nin üyesi GKRY'ne destek açıklamaları ile Doğu Akdeniz bir anda küresel güç mücadelesinin önemli bir merkezi haline gelmiştir. Doğu Akdeniz enerji ittifakını siyasi bir ittifaka dönüştürmek ve Türkiye'yi Doğu Akdeniz'de sınırlamak stratejisiyle hareket eden ABD, İngiliz, Fransız, İtalyan donanma ve uçakları bölgeye dolmuştur.

Türkiye, kendisini Ege ve Akdeniz'de kuşatmaya, Kıbrıs adası ile bağını koparmaya, enerji kaynaklarını gasp etmeye yönelik hamlelere mukabil sert hamlelerle cevap vermiştir.

Enerji kaynaklı olarak takdim edilen Doğu Akdeniz Krizi'nin gerçek mâhiyetinin tespit edilmesi bakımından konu bu raporda ele alınmış ve kriz bu yönüyle analiz edilerek, söz konusu kuşatmayı bertaraf edici karşı politikalar teklif edilmiştir.

Doğu Akdeniz'de Keşfedilen Doğal Gaz Sahaları

Doğu Akdeniz'de ilk doğalgaz sahasının keşfi, 1999'da İsrail sularında gerçekleşmiştir. Bölgedeki arama çalışmalarını sürdüren İsrail, 2009 yılında yaklaşık 280 milyar m³ rezerve sahip Tamar sahasını, 2010 yılında yaklaşık 600 milyar m³ rezerve sahip Leviathan sahasını keşfetmiştir. Bunu müteakiben 2011 yılında GKRY, Kıbrıs adasının güneyinde 129 milyar m³ rezervli Afrodit, 2018 yılında Calypso sahasında yaklaşık 220 milyar m³'lük doğalgaz sahası bulmuştur. 2015 yılında Mısır, deniz açıklarında bulunan Zohr sahasında 850 milyar m³ rezerve keşfetmiş ve Noor sahasında bu miktarın da üzerinde rezerve ulaşıldığını iddia etmiştir.

2011'de Başlayan Doğu Akdeniz Gaz Savaşı

Türkiye'nin 2007'den itibaren Suriye, Ürdün, Lübnan ve Mısır'ı içine alan Doğu Akdeniz'de jeostratejik bir Levant hattı oluşturma ve bu ülkeler arasında NAFTA benzeri bir entegrasyon sağlama, bu entegrasyona İran, Irak ve Katar'ı dahil ederek Basra, Doğu Akdeniz ve Kızıldeniz üçgeninde geniş bir refah alanı inşaa etme teşebbüsü 2012'de başlayan Suriye savaşı ve 2013'te Mısır'daki askeri darbe sebebiyle hedefine ulaşamamıştır.

Bu projenin hayata geçirilmesine engel teşkil etme bakımından, Güney Pars Sahası gazının Doğu Akdeniz'den Avrupa'ya ulaşması konusunda şii ve sünni iki boru hattı projesinin ortaya çıkması ve birbiriyle çatışmasının büyük rolü olmuştur. Dünyadaki kanıtlanmış gaz rezervleri içerisinde İran'ın 31,9 trilyon m³, Katar'ın 24,7 trilyon m³ kaynağa sahip olduğu bilinmektedir. Bu iki ülke rezervlerinin büyük kısmı İran ile Katar'ın müştereken paylaştığı Güney Pars Doğalgaz Sahası olarak bilinen offshore alandadır. Tahminlere göre bu sahada İran'ın payı 14,2 trilyon m³, Katar'ın payı ise 25,4 trilyon m³ olup, sahanın toplam gaz rezervi Rusya'nın toplam gaz rezervinden daha fazladır.

Güney Pars Sahası

Güney Pars Sahası gazının Doğu Akdeniz'den Avrupa'ya ulaşması konusunda; birisi İran, Irak ve Suriye işbirliği ile temsil edilen "Şii boru hattı", diğeri Katar, Suudi Arabistan, Irak, Suriye ve Türkiye'nin içinde yer aldığı "Sünni boru hattı" olarak adlandırılan iki proje ortaya çıkmıştır. Obama döneminde İran ambargosunun hafiflemesi ve ABD'nin İran, Irak, Suriye, Lübnan şii hattı işbirliğine ılımlı yaklaşması Doğu Akdeniz'e akacak bir şii boru hattı projesini cesaretlendirmiştir. Her ikisi de Suriye'den geçen hatlar içerisinde Beşar Esad rejimi Şam'dan Akdeniz'e ulaşan "Şii boru hattı" nı tercih etmiş ve 2011 Temmuz'unda taraflar mutabakat

imzalamıştır. 10 milyar dolara mal olması ve üç yılda tamamlanması öngörülen boru hattı projesi gerçekleştirilememiştir. Ne yazık ki, Suriye savaşını tetikleyen 40 trilyon m³'lük doğalgaz rezervi her iki boru hattı projesinin rekabeti ve savaşı dolayısıyla Doğu Akdeniz'e inmeyi başaramamıştır.

Türkiye'nin öncülüğünü yaptığı Levant bölgesinin yerini, ABD ve Avrupa'nın destelediği Helen-İsrail enerji ittifakı doldurmuş, Doğu Akdeniz ülkeleri Türkiye, Suriye, Ürdün, Lübnan ve Libya Doğu Akdeniz doğalgaz piyasası dışına itilmek istenmiştir.

Geçen süre içinde şii ve sünni boru hatları çekişmesinin kimseye bir şey kazandırmadığı ortaya çıkmış, Katar diğer Körfez ülkelerinin aksine İran ile mâkul komşuluk ilişkisini sürdürmede kararlı bir tutum takınmıştır. Bu tutum, Katar'ın ABD talimatı ile diğer körfez ülkeleri tarafından ablukaya alınmasına sebep olmuştur. Türkiye'nin desteği ile Katar bu ablukada çökmemiş ve pozisyonunu değiştirmemiştir. Geline nokta ve alınan dersler, Güney Pars Doğalgazının ortak menfaatler ve işbirliği doğrultusunda Doğu Akdeniz'e akıtılmasının mümkün olacağını göstermektedir.

DOĞU AKDENİZ DOĞALGAZ SAHALARI

Doğu Akdeniz bölgesinde gaz rezervleri ülkeler itibariyle şöyledir.

İsrail'e ait sahalar

ABD'ye ait Noble Enerji firması İsrail'li ortakları ile, Tamar ve Leviathan gibi başlıca doğal gaz sahalarının keşfini gerçekleştirmiş, yapılan çalışmalar sonucunda, 2009 yılında Hayfa'nın 90 kilometre açıklarında bin 700 metre derinlikte 280 milyar m³ rezerve sahip Tamar sahası bulunmuştur. 2010 yılında Hayfa'dan 130 kilometre açıkta ve bin 500 derinlikte 600 milyar m³ rezerve sahip Leviathan sahası keşfedilmiştir.

Ülkenin deniz alanlarında keşfedilen doğal gaz sahalarından yapılacak ihracat İsrail Yüksek Mahkemesi'nce yüzde 40'la sınırlandırılmıştır.

Güney Kıbrıs Yönetimi'nin hak iddia ettiği sahalar

GKRY'nin verdiği sondaj ruhsatı ile arama yapan Amerikan Noble Energy, Limasol'un 160 kilometre güneyinde ve Leviathan sahasının 30 kilometre batısında yer alan 12 numaralı bloktaki Afrodite sahasında bin 700 metre derinlikte 129 milyar m³ doğalgaz sahası bulunmuştur.

Yine İtalyan şirketi ENI, 2018'de Kıbrıs adasının güney batısında, 3 bin 827 metre derinlikte Calypso sahasında yaklaşık 169-226 milyar m³'lük doğalgaz sahası keşfettiğini açıklamıştır.

Ancak bu sahalar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin TPAO'ya arama ruhsatı verdiği bölgelerle kesişmekte olup, bölgenin sadece Rumlara ait olduğu iddiaları Türk tarafınca reddedilmektedir.

10 numaralı blokta arama çalışmalarını sürdüren Exxon ve Qatar Petroleum ortaklığı şubat ayı sonunda Glaucus-1 isimli sahada ilk tespitlere göre 142 ile 227 milyar metreküp aralığında

büyükluğe sahip bir doğal gaz rezervi tespit ettiklerini açıklamıştır. Bu saha ihtilafli alan dışında kalmaktadır.

Mısır'a ait sahalar

İtalyan ENI tarafından yapılan sondajda, Mısır açıklarında bulunan Zohr sahasında 2015 yılında 850 milyar m³ rezerv keşfedilmiştir. Bölgenin en büyük doğalgaz sahası olarak bilinen sahanın ruhsat sahibi İtalyan ENI şirketi Zohr sahası hisselerinin yüzde 10'unu BP'ye (Birleşik Krallık), yüzde 30'unu Rosneft'e (Rusya) ve yüzde 10'unu da Mubadele'ye (BAE kökenli yatırım fonu) satmıştır.

2017 Aralık ayı itibariyle, Zohr sahasında üretime başlanmış olup sahada tamamlanan 14 kuyunun 10'unda üretim yapılmaktadır. Üretimin 2019 yılı sonunda 85 milyon m³/gün'e ulaşacağı beklenmektedir.

İtalyan ENI tarafından yapılan açıklamada, Sina yarımadasının kuzeyinden yaklaşık 50 kilometre açıkta yer alan Noor sahasında Zohr'dan daha büyük rezerv bulunabileceği açıklanmıştır.

Lübnan'a ait sahalar

2012 yılında yapılan sismik araştırmalarda, Lübnan'ın 1 no'lu bölgedeki gaz potansiyeli 700 milyar m³ olarak belirlenmiştir.

2018 Şubat ayında Fransa'nın Total, İtalya'nın ENI ve Rusya'nın Novatek şirketlerinden oluşan bir konsorsiyuma, Lübnan'ın deniz sahasında yer alan 10 bloktan ikisinde petrol arama ve çıkarma izni verilmiştir.

Ancak bölge üzerinde hak iddia eden İsrail'in Savunma Bakanı Avigdor Liberman, "Bu kıta sahanlığı tüm standartlar çerçevesinde bize aittir" sözleriyle Lübnan'ın petrol arama ve çıkarma iznini tanımadığını ilan etmiştir.

BÖLGEDEKİ DOĞAL GAZ VE PETROL REZERVİ NE KADAR?

Doğu Akdeniz gazı ile ilgili olarak Rum-Yunan taraflarınca dillendirilen rezerv miktarlarının oldukça abartılı olduğu ortaya çıkmış ve rakamlar sürekli aşığıya doğru revize edilmiştir.

Levant Havzası adı verilen bölgedeki hidrokarbon rezervleri ile ilgili en kapsamlı çalışma Amerikan Jeolojik Araştırma Merkezi (USGS)'nin 2010 yılında yayınladığı rapordur. Raporda Levant Havzası'nda toplamda 1,7 milyar varillik iki petrol rezervi olduğu ortaya konulmuş, bölgeden çıkarılabilecek doğal gaz rezervi ise 3,45 trilyon m³ olarak tahmin edilmiştir.

KRİZİN KAYNAĞI: MÜNHASİR EKONOMİK BÖLGE (MEB) ANLAŞMALARI

Münhasir Ekonomik Bölge (MEB), 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin 5. kısmında düzenlenmiştir. MEB, karasularının ölçülmeye başlandığı esas hattan itibaren kıyı devlete, 200 deniz miline kadar deniz yatağı üzerindeki sularda, deniz yataklarında ve

bunların toprak altındaki alanlarında birtakım hak ve yetkiler tanıyan deniz alanına denilmektedir.

Sahildar devletler kıta sahanlığına herhangi bir bildirim yapmadan kendiliğinden sahiptirler. MEB ise ancak ilan etme yoluyla kazanılabilir. Devletler kendiliğinden bu alana sahip bulunmayıp, münhasır ekonomik bölge kararını ilân etmek zorundadır.

Doğu Akdeniz coğrafyası dikkate alındığında, karşılıklı kıyıların uzunluğu 400 deniz milinden kısadır. Bu nedenle bu bölgedeki devletlerin MEB sınırlarının belirlenmesi için karşılıklı mutabakatları gerekmektedir.

GKRY, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yok sayarak "Kıbrıs Cumhuriyeti" adına Mısır (2003), Lübnan (2007) ve İsrail ile (2010) MEB anlaşmaları imzalayarak Doğu Akdeniz'i kendi aralarında paylaşmışlardır. Türkiye 2004 yılında, Rum yönetiminin MEB anlaşmalarını BM'ye taşıyarak, 32 derece 16 dakika 18 saniye Doğu boylamının batısında Türkiye'nin çıkarı olduğunu bildirmiştir.

Mısır'ın merhum cumhurbaşkanı Muhammed Mursi, Nisan 2012'de Mısır'ın İsrail ile yaptığı doğal gaz sevk anlaşmasını uygulamadan kaldırıp, 2003 yılında GKRY ile imzalanan MEB anlaşmasını da Mart 2013'te fesh etmiştir. Mursi yönetiminin tercihi Türkiye önderliğinde teşkil edilmeye çalışılan Levant İşbirliği içerisinde yer almaktı. Ancak darbe ile iktidara gelen General Sisi önceki anlaşmaları tekrar yürürlüğe koydu. Bu durum, Doğu Akdeniz gaz işbirliğinin kırılmasını, siyasi iktidar değişimi ile anlaşmaların rafa kalkabileceğini göstermektedir.

TÜRK TARAFI-GKRY İHTİLÂFI

Türkiye'nin BM nezdinde itirazlarına rağmen GKRY, 2007'nin başında Türkiye'nin tanımadığı MEB'de 13 adet arama sahası ilan etmiş ve uluslararası şirketlere ruhsat dağıtmıştır.

Rum tarafının sondaj faaliyetlerine 19 Eylül 2011 tarihinde başladığını açıklaması üzerine Türkiye, KKTC ile 21 Eylül 2011'de Kıta Sahanlığı Sınırlandırma Anlaşması imzalamıştır. Anlaşma Kıbrıs Türklerinin, Kıbrıslı Rumlar gibi Ada'nın kıta sahanlığının tümü üzerinde meşru, eşit ve ayrılmaz hakları bulunduğunu kabul etmektedir. Anlaşmanın imzalanmasından sonra KKTC Bakanlar Kurulu, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO)'na Kuzey Kıbrıs deniz yetki alanlarında petrol ve doğalgaz arama ruhsatı verme kararı almıştır.

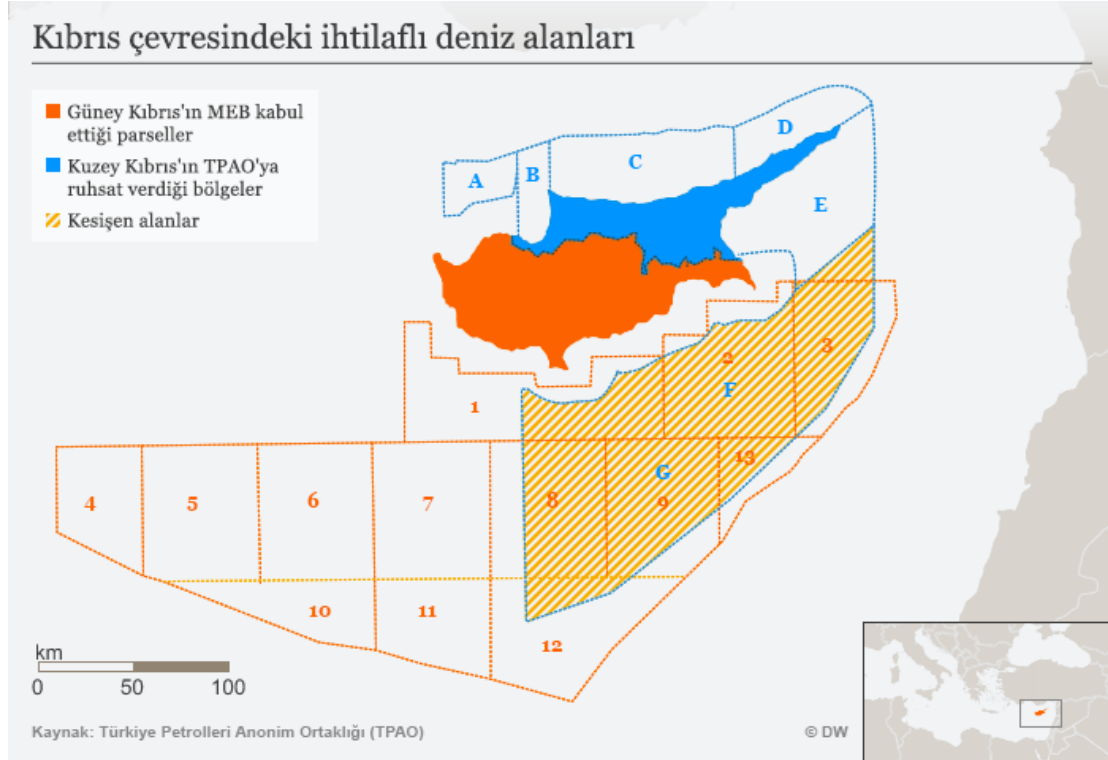
Kıta Sahanlığı Sınırlandırma Çizgisi

Türkiye dış sınırlarını MEB yerine “kıta sahanlığı” prensibi ile belirlemiştir. 18 Mart 2019’da BM’ye gönderilen mektupla Doğu Akdeniz kıta sahanlığı sınırlarımız, doğuda 32 derece, 16 dakika, 18 saniye Doğu Meridyeni ile 28 derece Batı Meridyeni olarak tespit edilmiş ve Mısır ile Türkiye deniz yetki alanının ortay hattı Türkiye'nin kıta sahanlığı hudutları olarak tespit ifade edilmiştir. Ayrıca, 28 derece boylamının batısı da müteakip sınırlamalara tabi olacaktır.

Türk Kıta Sahanlığı

GKRY'nin ilân ettiği 13 adet ruhsat sahasından yedisi (1-2-3-8-9-12-13) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türk Petrolleri Anonim Ortaklığı'na (TPAO) arama ruhsatı verdiği alanlarla kesişmektedir.

GKRY'nin sondaj izni verdiği sahalara ve şirketler aşağıdaki gibidir:

2,3 ve 9'no'lu sahalarda İtalyan ENİ, Güney Koreli KOGAS

6 ve 11 no'lu sahalarda Fransız Total ve İtalyan ENİ

8'no'lu sahada İtalyan ENİ

12'inci sahada ABD'li Nobel, İsrail'li Delek ve Anver ile İngiliz BG

10'uncu sahada ABD'li Exxon Mobil ve Katar'lı Petroleum.

Rumlar, Doğu Akdeniz hidrokarbon kaynaklarından hem Türkleri saf dışı tutarak faydalanmak istemekte hem de verdikleri arama ruhsatları ile Türkiye'yi ABD ve AB ile çatıştıracak tehlikeli bir strateji izlemektedirler.¹

Türkiye, 2018 yılının şubat ayında, GKRY için sondaj aramalarına başlayan İtalyan şirketi ENİ'ye ait sondaj gemisini bölgedeki askeri çalışmaları gerekçe göstererek engelleyerek bu plana meydan okumuştur.

KKTC'nin TPAO'ya ruhsatlandığı sahalarda sismik araştırma gemisi "Barbaros Hayreddin Paşa" ve sondaj gemisi "Fatih" çalışmalara başlamıştır. Temmuz ayı içinde ikinci sondaj gemisi "Yavuz" da KKTC sahalarda sondaj gerçekleştirmeye başlayacaktır.

EASTMED (DOĞU AKDENİZ BORU HATTI)

AB Enerji Direktörlüğü'nün finansmanı ile Doğu Akdeniz gazının Avrupa'ya boru hattı ile sevki için EastMed (Doğu Akdeniz Boru Hattı) projesi Edison şirketine yapıldı.

EastMed Boru Hattı

Projede yılda 16 milyar m³ doğalgaz taşıma kapasiteli boru hattının İsrail'in Leviathan sahasından (ve Leviathan'a yakın olan Afrodit sahasından) başlayıp, Kıbrıs adasına uğradıktan sonra Girit adası üzerinden Yunanistan'a ulaşması, buradan Poseidon ile İtalya'ya ve Bulgaristan piyasalarına ulaşması planlanmıştır. Denizin 3,3 kilometre derinliğine kadar incek olan boru hattının uzunluğu 2.000 km (1.243 mil)'dir. Leviathan ve Afrodit sahaslarından Kıbrıs'a 200 km, Kıbrıs'tan Girit'e 700 km, Girit'ten Yunanistan'a 400 km, Yunanistan içinde de 600 km'lik bir boru hattı inşası öngörülmüştür. Boru hattı kara kısmı 42", deniz kısımları ise 24" – 32" arasında olacak şekilde dizayn edilmiştir. EastMed boru hattı güzergâhının Türkiye karasularından geçmeyerek bypass edilmesi tercih edilmiştir. EastMed projesinin başlaması halinde 5 yıl içinde tamamlanacağı ve 6 milyar Euro'ya mal olacağı hesap edilmiştir. Ancak uzmanlar maliyetin iki katını bulabileceğini değerlendirmektedirler.

3 Nisan 2017'de Tel Aviv'de, İsrail, Yunanistan, GKRY ve Mısır, Doğu Akdeniz Boru Hattı (EastMed) projesinde işbirliği için anlaşmaya vardılar.

Projenin Verimliliği

Fizibilite çalışmalarına göre, EastMed projesinin gerçekleştirilmesi için projeye 6 milyar euroluk yatırım yapılması gerekmektedir.

Ön fizibilite çalışmaları, projenin hem teknik hem de ticari olarak uygulanabilir olduğunu iddia etmekteyse de, uzmanlar bu fikirde değiller. Geri dönüşümü uzun zaman alan bu tür projelere yatırım yapacak olanlar, doğalgazın rekabetçi bir fiyattan satılabilir olmasını, yeterli arzın sağlanmasını ve yatırım sahasında jeopolitik bir güvenin mevcudiyetini temel şart olarak aramaktadırlar.

Halbuki Türkiye, Yunanistan ve GKRY tarafından ilan edilen Münhasır Ekonomik Bölgeleri tanımıyor ve kıta sahanlığını ihlal eden hidrokarbon faaliyetlerine itiraz ederek, buralardaki arama faaliyetlerini kendi kıta sahanlığına tecavüz olarak değerlendirip savaş sebebi görmektedir. Gerek boru hattının 3.3 kilometre derinlikte inşasının teknik ve topografik bakımdan güç olması, Avrupa'ya ihraç edilecek doğalgazın Rus doğalgazından çok daha pahalıya arz edilecek olması (Doğu Akdeniz gazının Avrupa'ya varış yerindeki fiyatının 7US\$/MMBTU olacağı hesaplanırken Gazprom gazının 4/MMBTU'dan bile satılsa kâr edebileceği iddia ediliyor), Türkiye'nin kendisini dışlayan bu oluşuma karşı çıkması sebebiyle jeopolitik güvenliğin sağlanamamış olması bugüne kadar projeye yatırımcı bulunmasını engellemiştir.

Öte yandan, Doğu Akdeniz'deki gaz rezervlerine ilişkin abartılı rakamlar sürekli revize edilerek aşağı çekilmektedir. Toplam rezerv halihazırda 3,4 trilyon m³ olarak telafuz edilmektedir. Dolayısıyla projede öngörülen yıllık 16 milyar m³ doğalgazın temini bile şüpheli bulunmaktadır. Kısacası, Doğu Akdeniz'in gaz ihracat potansiyeli henüz net bir şekilde tanımlanmamış olup, ihracat potansiyeli iç gaz talebine de bağlı olarak netleşecektir. Şu haliyle EastMed boru hattı ile Avrupa'ya gaz ihracı bir fantaziden öteye geçemeyecek gibi görünmektedir. Nitekim, İtalya'nın projeye devam etmekte tereddütlü hali izlenmektedir.

EastMed projesinin en makul alternatifi, gazın Türkiye üzerinden Avrupa'ya ulaşmasıdır. Böyle bir hattın uzunluğunun yaklaşık 500 km ve maliyetinin 2 milyar dolar olacağı hesaplanmaktadır. Böyle bir hat Türkiye'nin iç doğalgaz ihtiyacının bir kısmını karşılayabileceği gibi, TANAP vasıtasıyla Avrupa'ya taşınması da mümkün olabilecektir. Ancak politik gerekçelerle bu rasyonel alternatif gündemde değildir.

EastMed'e Alternatif Mısır LNG Terminaleri

Mısır, EastMed hattının gerçekçi olmadığını iddia ederek, bu hat yerine İsrail ve GKRY gazının Mısır Idku ve Damietta'daki LNG işleme tesislerinde işlendikten sonra sıvı gaz olarak ihraç edilmesini teklif etmektedir.

GKRY Enerji Bakanı George Lakkotrypis ile Mısır Enerji Bakanı Tarek El Molla, 19 Eylül 2018 tarihinde denizaltı boru hattı anlaşmasını imzaladılar. Anlaşma ile; Kıbrıs'ın Afrodit gaz sahasından çıkarılan gaz Mısır'ın Idku'daki LNG tesisine bir boru hattı ile taşınacaktır. Rumlar bu gazı sıvılaştırdıktan sonra Avrupa'ya ihraç etmeyi düşünmektedirler.

ABD’li Noble Enerji ve İsrail’li Delek şirketleri; Tamar ve Leviathan sahalarından ürettikleri gazı Mısır’ın LNG tesislerine taşımak üzere, İsrail ve Mısır’ı bağlayan, EMG (East Mediterranean Gas Company)’ye ait denizaltı boru hattının hisselerini satın aldılar. İsrail’den Mısır’a gaz akışının 2019 yılı içinde başlaması bekleniyor.

Doğu Akdeniz gazının boru hattıyla taşınması yerine LNG olarak satılması en akılcı yol kabul edilmesine rağmen GKRY’nin adada LNG tesisleri ile gazı kendisinin işlemesi mümkün görülüyor. Tesis yatırımının 5 milyar dolara mal olması ve işleyecek yeterli gaza ulaşamaması GKRY’yi Mısır’a mahkum edecek gözüküyor. Benzer bir durum İsrail için de söz konusudur. Füze saldırısı altındaki İsrail’in kendi topraklarında LNG tesisi kurması ve korumasının güç olduğu belirtilmektedir.

DOĞU AKDENİZ DOĞAL GAZ FORUMU (EMGF)

Mısır, Yunanistan, İsrail, İtalya, Ürdün, Filistin, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’nin enerji bakanları 14 Ocak 2018 tarihinde Kahire’de, Dünya Bankası ve Avrupa Birliği Komisyonu’nun da bulunduğu toplantıda bir araya gelerek doğal gaz konusunda ortak vizyon ve amaçlar çerçevesinde yakın iş birliği sağlamak amacıyla bir Doğu Akdeniz Gaz Forumu (EMGF) oluşturma kararı aldılar.

EMGF Katılımcıları

Yapılan açıklamada, forumun ana hedeflerinin, arz ve talep dengesi ve güvenliğini sağlayarak üyelerin çıkarlarına hizmet edecek bölgesel bir gaz piyasasının kurulması olduğu kaydedildi.

Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerden Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Lübnan, Suriye ve Libya Forum'da yer almadı. Bu forum ile birlikte Doğu Akdeniz'de kıyısı bulunan ülkeler

-Mısır, Yunanistan, İsrail, Ürdün, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi

-Türkiye, KKTC, Lübnan, Suriye ve Libya

olarak iki eksene ayrılmış oldular.

Bu ayrışma, tabii olarak bölgede dışlananlar tarafından kurulması kaçınılmaz ikinci bir ittifakın doğuşuna zemin hazırlayacaktır.

Halen, Libya'da Halife Hafter güçlerini destekleyen ABD, İsrail, Fransa ve Mısır, BAE ve Suudi Arabistan'ın da katkısıyla BM tarafından tanınan Trablus merkezli meşru Ulusal Mutabakat Hükümeti'ni ortadan kaldırıp, yerine Doğu Akdeniz enerji ittifakı ve güç dengesinde kukla bir yönetimi işbaşına getirme mücadelesi veriyorlar. Ancak Türkiye'nin Ulusal Mutabakat Hükümeti'ni siyasi ve askeri bakımdan destekleme kararlılığı bu projeyi boşa çıkartacak gibi görünmektedir.

DOĞU AKDENİZ GAZ İTTİFAKINDA BÖLGE DIŞI AKTÖRLERİN TUTUMU

Amerika Birleşik Devletleri

ABD Kara Kuvvetleri Komutanı General Mark Alexander Milley, 2018 Ağustos'unda Rum yönetimine sürpriz bir ziyaret gerçekleştirerek, Rumlardan deniz ve hava üsleri konusunda "kolaylık" talebinde bulundu. ABD, 7 Kasım 2018 tarihinde GKRY ile güvenlik alanında karşılıklı iş birliğinin geliştirilmesine yönelik bir niyet mektubu imzaladı.

ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, 13 Mart 2019'da Houston'da dünyanın en büyük enerji şirketlerinin üst düzey yöneticilerine ve petrol bakanlarına hitaben yaptığı konuşmada Rusya, Çin, Venezuela ve İran'a karşı enerji savaşı ilan ettiklerini açıklayarak, Amerikanın sadece enerji ihraç etmediğini, ticari değer sistemini de dost ve ortaklarına ihraç ettiğini, dolayısıyla Avrupalılardan Rus gazı yerine daha pahalı da olsa Amerikan LNG'si almalarını istedi. Konuşmasında, ABD'nin gaz başta olmak üzere, enerjiyi bir dış politika aracı olarak kullanacağını ilan etmiş oldu.

ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, bir hafta sonra (20 Mart 2019) Kudüs'te yapılan ve Kıbrıs Rum Yönetimi Cumhurbaşkanı Nicos Anastasiades, Yunanistan Başbakanı Alexis Tsipras ve İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu'nun katıldığı üçlü zirveye dahil oldu. Pompeo İsrail, Yunanistan ve Kıbrıs'ın oluşturduğu üçlü mekanizmaya ABD tarafından verilen desteğin arttığının önemini vurguladı.

ABD, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de yok sayılan haklarını koruma teşebbüsüne itiraz ederek pozisyonunu netleştirdi. ABD Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Matthew Palmer, 8 Haziran 2019'da yaptığı açıklamada Türkiye'nin Kıbrıs açıklarındaki sondaj faaliyetlerini eleştirdi ve bu faaliyetlerin durdurulmasını istediklerini söyledi.

Ankara'nın Doğu Akdeniz'e ikinci bir sondaj gemisi göndermesinin ardından 26 Haziran'da ABD Senatosu "Doğu Akdeniz Güvenlik ve Enerji Ortaklığı Tasarısı"na onay verdi. Tasarı ABD, İsrail, Yunanistan ve Kıbrıs arasında enerji işbirliğini koordine edecek bir *ABD-Doğu Akdeniz Enerji Merkezi* kurulmasını öngörüyor. Tasarıya göre ayrıca; Kıbrıs'a silah satışı ile ilgili kısıtlamalar kaldırılacak, Yunanistan'a 3 milyon ABD Doları tutarında askeri doğrudan yardım yapılacak ve 2020-2022 yılları arası mali dönemlerinde Yunanistan ve Kıbrıs'a Uluslararası Askeri Eğitim Yardımı yapılacak.

ABD-Doğu Akdeniz Enerji Merkezi ile ABD'nin, Doğu Akdeniz'de zayıflayan gücünü artırmayı, EastMed blokunu kendi hedeflerine uygun bir savunma ittifakına dönüştürmeyi, EastMed blogunu kullanarak, içine Cezayir, Mısır, Ürdün, Moritanya, Fas ve Tunus'un da dahil olacağı daha geniş bir bloku oluşturmayı istediği, ABD merkezli ExxonMobil'in Doğu Akdeniz'deki varlığının ekonomik olmaktan ziyade ABD politikalarına destek vermek için olduğu değerlendirilmektedir.

Hudson Institute'ün 11 Aralık 2014 tarihli "*Energy: The West's Strategic Opportunity in the Eastern Mediterranean*" başlıklı raporunda; Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon kaynakların geliştirilmesi, İsrail'in enerji ihtiyacında kendine yeterliliğinin sağlanması, Kıbrıs'ın ekonomik

olarak rahatlatılması, bölgede güvenli bir enerji üretim sektörünün yaratılması ile Avrupa'ya doğrudan gaz arzı temin ederek AB'nin Rusya'dan gelen enerjiye olan bağımlılığını azaltacak bir Doğu Akdeniz düzeni öngörülmüştür.

Raporda; ABD'nin Doğu Akdeniz'deki güçlü deniz kuvveti varlığını yeniden tesis etmesi, NATO üyesi olan Fransa ve İtalya'nın bölgesel güvenlik yapılanmasına entegre olması, GKRY'nin NATO'ya üye kabul edilmesi ve silah ambargosunun yumuşatılması, bölgedeki liberal demokrasileri başta Rusya ve İran olmak üzere revizyonist güçlerin saldırılarını engellemek için güvenlik iş birliğini desteklemeyi sürdürmek stratejinin parçaları olarak sayılmıştır. Doğu Akdeniz'deki gelişmelerin bu rapor vizyonuna uygun olarak yürüdüğü görülmektedir.

Raporda Türkiye ile alâkalı olarak; ABD'nin, Türkiye'nin yenilenmiş güvenliğini kazanmaya çalışıp, savunma ve Doğu Akdeniz'de hukuka dayalı bir güvenlik düzeninin gelişmesinde **anahtar rol oynayacak ortak** olarak görülmesini sağlamanın gerektiği vurgulanmıştır. Ancak Türkiye'nin S-400 savunma sistemi almasıyla Türkiye için öngörülen rol suya düşmüştür.

Avrupa Birliği

Türkiye'nin Fatih sondaj gemisini Kıbrıs açıklarına göndermesi ve geminin GKRY'nin ruhsat verdiği bölgelerde doğalgaz aramalarına başlaması üzerine Avrupa Konseyi Başkanı Donald Tusk, 9 Mayıs 2019'da yaptığı açıklamada "Avrupa Birliği Kıbrıs'ın arkasındadır. Türkiye'yi AB üyesi ülkelerin egemenliğine saygılı olmaya çağırıyoruz. Avrupa Konseyi gelişmeleri yakından izlemeye devam edecektir" diye GKRY ve Yunanistan'a desteğini açıklamıştır.

Fransa

Fransa ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Savunma Bakanları arasında 15 Mayıs'ta savunma işbirliği anlaşması imzalandı. Anlaşma ile, Fransa'nın Rum kesimindeki Mari bölgesinde bulunan Evangelos Florakis Deniz Üssü'nün Fransa Donanması'nın bölgede sürekli konuşlanmasına imkan sağlayacak şekilde altyapısının geliştirilmesi ve bu konuda Fransa'nın maddi destek sağlayacağı hüküm altına alındı.

Fransa'nın Türk Donanması'nın bölgedeki faaliyetlerine karşı Rum Yönetimi ile işbirliği içinde olacağı, TOTAL şirketinin bölgede faaliyet gösterecek gemilerini Fransa'nın koruma yükümlülüğü anlaşmada yer aldı.

İngiltere

Rum Savunma Bakanı Savvas Angelidis ile İngiliz mevkidaşı Gavin Williamson arasında 4 Nisan'da Londra'da imzalanan memorandumla, İngiltere'nin Ada'da bulunan 17 savaş uçağının sayısını 138'e çıkarması kararı alındı. Anlaşma ile ilgili konuşan İngiliz Savunma Bakanı Gavin Williamson "Kıbrıs değerli bir ortak ve arkadaştır ve bu anlaşmayı imzalayarak, önümüzdeki yıllarda savunma konusundaki yakın bağlarımızı güçlendirdik" dedi.

22 Mayıs'ta İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri'ne ait 6 adet F-35 tipi savaş uçağı Güney Kıbrıs'taki Ağrotur üssüne indi. İngiltere'nin adanın güney kesimindeki Ağrotur ve Dikelya üslerini daha da güçlendirme peşinde olduğu anlaşılmaktadır.

Rusya

Rusya, gelirlerinin %40'dan fazlasını enerji kaynaklarından sağlamaktadır. AB ise, doğalgaz ihtiyacının %50'sini Rusya'dan temin etmektedir. Dolayısıyla, hem enerji gelirlerinin devamlılığını sağlamak hem de Avrupa doğalgaz pazarında tekel konumunu sürdürmek Rusya için çok önemlidir.

Ruslara ait Rosneft firması bu kapsamda Doğu Akdeniz'de Mısır'a ait Zohr sahasının %30'unu satın aldı. Yine Rus firması olan Novatek Lübnan'da İtalyan ENI ve Fransız Total ile birlikte rezerv arama çalışmaları için iş birliği içerisine girdi. Ayrıca Suriye'nin kıyı kesiminde Rus Enerji firmalarının 25 yıllık sondaj hakkı bulunmaktadır. Rusya aynı zamanda İsrail ile de ikili ilişkiler içerisindedir. Tamar ve Leviathan sahalarından elde edilecek gazın bir kısmını LNG olarak Avrupa yerine, Doğu Asya pazarına satmak istemektedir.

Ancak, ABD'nin Exxon Mobil'i devreye sokarak Doğu Akdeniz Enerjisi'ne dâhil olması, AB'nin EastMed projesiyle Avrupa'daki Rus gazına rakip bir hat oluşturma çabası Rusya'yı engelleyici hamleler olarak sayılabilir.

BÜTÜN KAVGA DOĞU AKDENİZ GAZI İÇİN Mİ?

"BP 2019 Dünya Enerji İstatistik Görünümü Raporu"ndan yer alan verilere göre, dünya üzerinde toplam 193,5 trilyon metreküp kanıtlanmış doğal gaz rezervi bulunmaktadır.

En fazla gaz rezervine sahip 10 ülke	Doğal gaz miktarı (trilyon metreküp)
Rusya	38,9
İran	31,9
Katar	24,7
Türkmenistan	19,5
ABD	11,9
Venezuela	6,3
Çin	6,1
Birleşik Arap Emirlikleri	5,9
Suudi Arabistan	5,9
Cezayir	4,3

Doğu Akdeniz’de keşfedilen toplam doğal gaz rezervi 3,4 trilyon m³ olarak hesaplanmaktadır. Rus doğal gaz rezervi (38.9 trilyon m³), Güney Pars Sahası (40 trilyon m³) rezervi ile karşılaştırıldığında fazla önemi bulunmayan, hatta maliyeti dikkate alındığında Avrupa’ya arzının bile şüpheli bulunduğu Doğu Akdeniz gazının güvenliğinin sağlanması için ABD, AB, İngiltere, Fransa, İtalya, İsrail, Yunanistan, GKRY, Mısır arasında kurulmaya çalışılan enerji işbirliği için yukarıda bahsettiğimiz askeri güçlere ve üslere ihtiyaç bulunmamaktadır.

Mevcut haliyle EastMed gazının 35 trilyon m³ rezerve sahip, yıllık 194,4 milyar m³ satış ile Avrupa’nın ihtiyacının %50’sini tedarik eden Rus gazı ile rekabet etmesi mümkün değildir.

O halde enerjiye ilaveten ve ondan daha önemli başka stratejik çıkar ve hedefler olmalıdır.

Dünya doğalgaz üretiminin %20’sini gerçekleştiren ABD, AB ülkelerine sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) sağlayan en büyük üçüncü ülkedir ve Avrupa’nın LNG pazarında yüzde 12.6’lık paya sahiptir. 2050 yılına kadar 700 milyar doların üzerinde LNG ihracatı ile ülkesinin dış ticaret açığını azaltmaya çalışan Trump yönetimi, baskı ve tehditle Avrupa’ya daha fazla LNG ihraç etmek istemektedir. ABD, Doğu Akdeniz’de oluşturduğu askeri ittifak ile, AB doğalgaz piyasasına daha ucuz gaz verme potansiyeli olan ülkeleri Doğu Akdeniz’den uzak tutmak ve pazarı kendi menfaatleri doğrultusunda yönlendirmek istemektedir.

Diğer taraftan, Doğu Akdeniz’de kurulmaya çalışılan yeni siyasi-askeri ittifakın, Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı Xi Jinping tarafından 2013 yılında açıklanan “Bir Kuşak-Bir Yol” projesinin deniz bağlantısını kontrol altına alma stratejisinin bir parçası olarak görmek yanlış olmayacaktır. 76 ülke ile ticari, endüstriyel ve sosyo-kültürel alanlarda işbirliğini öngören ve yıllık 65 trilyon ciroyu hedefleyen bu projenin deniz bacağına oluşturan “21.Yüzyıl Deniz İpek Yolu”, Kızıldeniz’den geçerek Doğu Akdeniz üzerinden Avrupa pazarlarına ulaşmaktadır. Bu proje, Çin’in kara ve deniz İpek Yolu ile dünya ticaretini yeniden düzenleyip, ABD’nin tek kutuplu hâkimiyet düzenine son verme potansiyelini taşıması endişesiyle ABD’yi ticari ve askeri tedbirler almaya zorlamaktadır. ABD ve müttefiklerinin Doğu Akdeniz gazının güvenliğini sağlama bahanesi ile Doğu Akdeniz’de askeri varlıklarını artırmaları Çin ticaretini kontrol altında tutma, Türkiye’yi sindirerek İpek Yolu’nun Türkiye üzerinden Avrupa’ya ulaşmasını engelleme amacına mâtuftur.

China's Belt & Road Initiative

Çin İpek Yolu

SONUÇ

Doğu Akdeniz’de bir Helen-İsrail enerji ittifakı oluşumu ve çıkarılan doğalgazın EastMed boru hattı ile Avrupa’ya taşınması projesi ABD ve AB tarafından desteklenmektedir. Ekonomik ve rasyonel olmayan bu enerji hattına verilen siyasi ve askeri destek, meselenin sadece enerji ile alakalı olmadığını göstermektedir. Türkiye’yi ve Doğu Akdeniz’e sınırdaş diğer ülkeleri denizden uzak tutmaya çalışan bu yeni oluşuma karşı milli tepkilerin yanısıra bölgesel işbirlikleri ile cevap verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Tüm bunlardan hareketle yapılması gerekenler:

- Türkiye, GKRY’nin ilan ettiği Münhasır Ekonomik Bölgelerdeki Türk haklarını ihlal eden sondaj faaliyetlerini önlemeye yönelik kararlılığını sürdürmelidir.
- Türkiye KKTC’de caydırıcı deniz ve hava üsleri kurmalıdır.
- “Kıbrıs İşleri Koordinatörlüğü” kurulması isabetli bir karar olmuştur. Bu koordinatörlük KKTC’nin haklarını daha yakından takip ederken, diğer taraftan ABD’nin stratejik bir araç olarak kuracağını ilan ettiği ABD-Doğu Akdeniz Enerji Merkezi hamlesine iyi bir cevaptır.
- Türkiye’nin hedef alındığı açık olan ABD güdümündeki yeni Doğu Akdeniz güvenlik mimarisine karşı Rusya ile işbirliği yapılması ve S-400 savunma sisteminin alınması son derece isabetli bir karar olmuştur. Bu sistemin kapsama alanına KKTC hava sahasının da dahil edilmesi gerekmektedir.

- Helen-İsrail doğalgazını koruma bahaneli yeni güvenlik mimarisi, Doğu Akdeniz'e komşu diğer ülkelerin Akdeniz'deki menfaatlerini sınırlama amacı taşımaktadır. Doğu Akdeniz'e sınırı bulunan Türkiye, KKTC, Lübnan, Suriye ve Libya arasında alternatif bir gaz işbirliği mekanizması oluşturulmalıdır. Meşru Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti'ni işbirlikçi Hafter güçleri ile yıkarak güdümlü bir hükûmet teşkiline karşı meşru hükûmete siyasi, askeri her türlü destek verilmelidir.
- ABD dünya doğalgaz üretiminin %20'sini gerçekleştirmekte olup, Avrupa'nın LNG pazarında halen yüzde 12.6'lık paya sahiptir. Avrupa'yı ürettiği LNG için büyük bir pazar olarak değerlendiren ABD, Doğu Akdeniz'de siyasi ve askeri kontrol sağlayarak yeni aktörlerin Avrupa gaz piyasasına girmesini önlemeye çalışmaktadır.4
- 40 trilyon m³ lük devasa Güney Pars Havzası doğalgazının, boru hatları ile Doğu Akdeniz'e inmesini sağlamak üzere İran, Katar, Irak, Suriye, Lübnan ve Türkiye arasında ortak bir iradenin oluşturulması ve işbirliği sağlanmalıdır. Bu boru hattının realize edilmesi, Ortadoğu'da barışa hizmet etme yolunda önemli rol ifa edecektir. Avrupa'ya ihraç edilecek bu gaz karşısında EastMed boru hattının rekabet şansı bulunmayacaktır.
- Doğu Akdeniz gazının EastMed boru hatları ile Avrupa'ya ulaşması imkansız bulunduğundan, gazın Mısır LNG tesislerinde işlenmesi tek alternatif durumundadır. Mısır halkının kazanılması ve Helen-İsrail hattının güdümünden koparılması için politikalar geliştirilmelidir.
- GKRC ve Yunanistan küçük ve gerçekleştirilmeyecek hesaplar uğruna topraklarını emperyalist güçlere peşkeş çekmektedir. Bir çatışma halinde en büyük acıya maruz kalacak olan Yunan ve Rum halkının bu akıldışı politikaya muhalefetini temin edecek bir vizyon geliştirilmelidir. Nitekim, Rum ana muhalefet partisi AKEL lideri Nikos Anastasiadis hükümeti İsrail ile ittifak kurarak Güney Kıbrıs'ı tehlikeli çatışmalara sürüklemekle suçlamaktadır.
- Helen-İsrail doğalgazını koruma amaçlı olarak takdim edilen ve Doğu Akdeniz'de kurulmaya çalışılan yeni güvenlik mimarisinin başka amaçları olduğu değerlendirilmektedir. Önümüzdeki yıllarda dünya konteyner ticaretinin önemli bir kısmı Çin Deniz İpek Yolu ile Süveyş Kanalı'ndan geçerek Doğu Akdeniz'e ve oradan Avrupa'ya ulaşacaktır. ABD ve müttefikleri Doğu Akdeniz gazını koruma gerekçesi ile bölgede askeri güçlerini tahkim etmek suretiyle bu hattın kontrolünü ellerinde tutmak ve Çin ticaretini denetim altına almak istemektedirler. Bu stratejiye karşı Çin ile işbirliği geliştirilmelidir.